

Uus teadusdoktor Heigo Reima

KOLOREKTAALVÄHI RAVI JA TULEMITE HINDAMINE NING NENDE PARANDAMISE VÕIMALUSED EESTIS

26. augustil 2022 kaitses Heigo Reima arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Kolorektaalvähi ravi ja tulemite hindamine ning nende parandamise võimalused Eestis” (*Colorectal cancer care and outcomes – evaluation and possibilities for improvement in Estonia*). Juhendajad olid onkoloogialektor Jaan Soplepmann Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudist ning epidemioloogia ja biostatistika osakonna juhataja vanemteadur Kaire Innos Tervise Arengu Instituudist. Oponeeris kaasprofessor Toni Seppälä Tampere Ülikoolist.

Kolorektaalvähk on üks sagedamaid vähihaigestumuse ja -surma põhjuseid maailmas. Sõeluuringuga on võimalik vähendada kolorektaalvähi haigestumust ja suremust.

Töö eesmärk oli hinnata kolorektaalvähi haigestumust, ravikvaliteeti ja elulemust Eestis ning leida võimalusi ravitulemuste parandamiseks.

Eesti vähiregistrist saadud andmete põhjal analüüsiti haigestumuse ja elulemuse pikaajalisi trende. Diagnostika ja ravi muutuste hindamiseks kasutati kolorek-

taalvähi patsientide 1997. ja 2011. aasta kohortide andmeid. Viidi läbi juhuslikustatud uuring, et hinnata operatsioonipreparaatide intraarteriaalse metüleensinisega värvimise mõju lümfisõlmede leidmisele.

Käär- ja pärasoolevähi haigestumus Eestis suurenes uuringuperioodil. Viimaste aastate haigestumuse kasv vanuserühmas 60–69 eluaastat ja I staadiumi osakaalu suurenemine viitavad sõeluuringu mõjule. Elulemus paranes oluliselt, kuid jäi siiski ligikaudu 10% võrra väiksemaks võrreldes Põhjamaadega. Haigestumuse ja elulemuse trendid erinesid alapaikme, soo, vanuse ja staadiumite poolest. Oluliselt madalam elulemus ilmnes III staadiumi maksanurga vähi korral, mille põhjuseks võib olla puudulik kirurgiline ravi. Diagnostika ja multimodaalne ravi on Eestis oluliselt paranenud, kuid tuvastati siiski mitmed probleemkohad. Jätakuvalt on probleemiks hilinevad diagnoosimine, metastaatilise haiguse osakaal püsib suur ja kasvanud on erakorraliste operatsioonide hulk. Metüleensinisega värvimine parandab oluliselt staa-

diumi määramise täpsust, võimaldades seeläbi loobuda osal patsientidel ebavajalikust adjuvantsest keemiaravist.

Kolorektaalvähi haigestumuse ja suremuse vähendamiseks tuleb tegelda riskitegurite sedastamise ja nendest hoidumisega ning tõhustada sõeluuringut suurema hõlmatus ja kvaliteedi tagamise teel. Tuleb teha pingutusi varase avastamise, õigeaegse diagnoosimise ja ravi tagamiseks kõigile patsientidele ning ravikvaliteedi pidevaks jälgimiseks.